

แนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

Guidelines to Develop Digital Citizenship of Teachers under the Roi Et Primary Educational Service Area Office 3

เสกสรรค์ พรหมไชยา^{1*} โกวทัณฑ์ เทศบุตร²

Seksun Promchaiya^{1*} Kowat Tesaputa²

(Received: 2026-01-12; Revised: 2026-04-08; Accepted: 2026-03-20)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู และ 2) พัฒนาแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู โดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธี แบ่งเป็น 2 ระยะคือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 จำนวน 316 ใช้วิธีการเลือกแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีค่าความเชื่อมั่นของสภาพปัจจุบัน 0.97 และสภาพที่พึงประสงค์ 0.95 และ ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู กลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ครูที่มีความโดดเด่นด้านความเป็นพลเมืองดิจิทัล จำนวน 3 คน และผู้ทรงคุณวุฒิประเมินแนวทาง จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบประเมินแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

¹ Master's Degree Student in Educational Administration Program, Roi Et Rajabhat University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

² Assistant Professor in Educational Administration Program, Roi Et Rajabhat University

* Corresponding author: E-mail: 67918102020@reru.ac.th

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครูอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครูเรียงจากสูงไปหาต่ำ ดังนี้ การรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล การรักษาความปลอดภัยทางดิจิทัล สิทธิและความรับผิดชอบทางดิจิทัล กฎหมายดิจิทัล มารยาทดิจิทัล และการสื่อสารดิจิทัล ตามลำดับ 2) แนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้ในระดับมาก

คำสำคัญ: แนวทาง, ความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู, การพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัล

Abstract

This research aimed to examine the current condition, desirable condition, and priority needs for developing teachers' digital citizenship; and develop guidelines for enhancing teachers' digital citizenship. A mixed-methods approach was employed, consisting of two phases. Phase 1 investigated the current condition, desirable condition, and priority needs for developing teachers' digital citizenship. The sample group consisted of 316 administrators and primary school teachers under the Roi Et Primary Educational Service Area Office 3, selected through stratified random sampling. The research instrument was a five-point rating scale questionnaire with the reliability coefficient of 0.97 for the current condition and that of 0.95 for the desirable condition. Phase 2 focused on developing guidelines for teachers' digital citizenship. The key informants included three teachers with outstanding digital citizenship practices and five experts evaluated the proposed guidelines. The instruments were a structured interview and a guideline evaluation form. The statistics for data analysis were mean, standard deviation, and the Modified Priority Needs Index (PNI Modified).

The research findings revealed that: The current condition of teachers' digital citizenship was at a high level, while the desirable condition was at the highest level. The priority needs for developing teachers' digital citizenship, ranked from highest to lowest, were as follows: digital media literacy, digital security, digital rights and responsibilities, digital law, digital etiquette, and digital communication, respectively. The guidelines for developing

teachers' digital citizenship were found to be appropriate at the highest level and feasible at a high level.

Keywords: Guideline, Digital citizenship of teacher, Development of digital citizenship

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดทิศทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาของไทยสู่ยุคดิจิทัลโดยดำเนินการพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ พร้อมรับกับความท้าทายการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งยุทธศาสตร์ที่ 4 ได้ให้ความสำคัญในการสร้างโอกาส ความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษา โดยมีเป้าหมายคือการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการศึกษาสำหรับคนทุกช่วงวัย เช่น มีระบบเครือข่ายเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาที่ทันสมัย สนองตอบความต้องการของผู้เรียนอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ รวมถึงสถานศึกษาทุกแห่งมีอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและมีคุณภาพ เป็นต้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564)

จากแนวทางดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการขับเคลื่อนการศึกษาในยุคดิจิทัลมิได้มุ่งเน้นเพียงโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญกับ ทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะครูผู้สอน ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการถ่ายทอดองค์ความรู้และพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ดังนั้นความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งในยุคที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในทุกมิติของการเรียนการสอน และการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบทบาทของครูที่เป็นผู้ชี้นำและต้นแบบของผู้เรียน ครูที่มีความเป็นพลเมืองดิจิทัลที่ดีจะสามารถส่งเสริมให้นักเรียนใช้อินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีอย่างปลอดภัย มีจริยธรรม และสร้างสรรค์ได้ เนื่องจากการเรียนในปัจจุบันได้ถูกปรับเปลี่ยนรูปแบบไปด้วยการใช้อุปกรณ์ที่ทันสมัย สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไปทำให้ความรู้และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ต้องแสดงออกถึงทักษะด้านข้อมูล สื่อและนวัตกรรม ทักษะในการคิดและการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ทักษะการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะในการรู้จักใช้ประโยชน์จากเครื่องมือสมัยใหม่ ครูจึงถือเป็นตัวแปรสำคัญ หากครูมีความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดิจิทัลที่ดี ครูจะเป็นแม่พิมพ์ชั้นเยี่ยมที่ปลูกฝังและชี้แนะแนวทางการปฏิบัติตนในการเป็นพลเมืองดิจิทัลได้อย่างชาญฉลาดและปลอดภัยให้เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียน (สรานนท์ อินทนนท์, 2563) ครูยังมีข้อจำกัดด้านความรู้และทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัล โดยเฉพาะการรู้เท่าทันสื่อ การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วทำให้ครูบางส่วนปรับตัวและบูรณาการแนวคิดดังกล่าวในการจัดการเรียนการสอนได้ไม่เต็มที่ส่งผลให้บทบาทของครูในการเป็นแบบอย่างและปลูกฝังความเป็นพลเมืองดิจิทัลให้แก่ผู้เรียนยังไม่บรรลุผลเท่าที่ควร

จากความสำคัญของนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ได้กำหนดนโยบายและจุดเน้นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ในการส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาตามมาตรฐานวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษาแผนกลยุทธ์ที่ 2 การยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสารดิจิทัล ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ทนต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี มีสมรรถนะ ความรู้ ความเชี่ยวชาญ จรรยาบรรณและมาตรฐานวิชาชีพ รวมทั้งจิตวิญญาณความเป็นครู การบริหารจัดการการศึกษาและสื่อการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ดังนั้น ความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเข้าใจบทบาทและความสำคัญของเทคโนโลยีดิจิทัลสามารถเลือกใช้และสร้างสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลได้เหมาะสมกับองค์ความรู้ที่ต้องการจะถ่ายทอด และเหมาะสมต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละช่วงวัยในบริบทที่แตกต่างกัน โดยไม่ลืมที่จะสอดแทรกความเป็นพลเมืองดิจิทัลที่ดีด้วย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3, 2568)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 เพื่อนำข้อมูลจากการวิจัย ไปเป็นแนวทางการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้
ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 1,749 คน ประกอบด้วยผู้บริหาร จำนวน 169 คน และครู จำนวน 1,580 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยการกำหนดขนาดจากการเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตาราง

Krejcie & Morgan (1970) และสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) ตามขนาดของสถานศึกษาจำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 31 คน และครู จำนวน 285 คน รวมจำนวนทั้งหมด 316 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของ Likert มีค่าความเชื่อมั่นของส่วนสภาพปัจจุบัน .97 และส่วนของสภาพที่พึงประสงค์ .95

3. การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

3.1 วิเคราะห์ระดับสภาพปัจจุบัน และระดับสภาพที่พึงประสงค์ของความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคสร้างตามมาตรวัดของลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยมีเกณฑ์ การให้ คะแนนออกเป็น 5 ระดับ และแปลผลตามเกณฑ์ต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับสภาพปัจจุบัน/ ระดับสภาพที่พึงประสงค์
4.51-5.00	มากที่สุด
3.51-4.50	มาก
2.51-3.50	ปานกลาง
1.51-2.50	น้อย
1.00-1.50	น้อยที่สุด

3.2 วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 โดยการหาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (Modified Priority Needs Index: PNI_{modified})

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) ครูที่มีความโดดเด่นด้านความเป็นพลเมืองดิจิทัล จำนวน 3 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงโดยมีเกณฑ์คัดเลือกจากครูที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีหรือได้รับรางวัลด้านความเป็นพลเมืองดิจิทัลเป็นที่ประจักษ์จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและ 2) ผู้ทรงคุณวุฒิ ประเมินแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู จำนวน 5 คน จากการเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์คุณสมบัติโดยแยกเป็น 3 กลุ่ม แต่ละกลุ่มมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ต่อไปนี้ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก และมีประสบการณ์สอนในสถาบันอุดมศึกษาที่เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดิจิทัล ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก และมีประสบการณ์ในการบริหารเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ไม่น้อย

กว่า 3 ปี จำนวน 1 คน สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก และมีประสบการณ์เป็นศึกษานิเทศก์เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 1 คน สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท และมีประสบการณ์บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษามาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview Form) เพื่อใช้สัมภาษณ์ครูที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีต่อความเป็นพลเมืองดิจิทัลที่มีความโดดเด่น (Outstanding) ซึ่งแบบประเมิน มีค่า IOC อยู่ระหว่าง .80-1.00 และ 2) แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 มีค่า IOC อยู่ระหว่าง .80-1.00

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

3.1 ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ ดำเนินการโดยทำความเข้าใจโดยนัยของคำตอบ จัดหมวดหมู่คำตอบ ลงข้อสรุปนำเสนอเป็นความเรียง และสนับสนุนด้วยข้อมูลที่ให้สัมภาษณ์

3.2 วิเคราะห์ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคสร้างตามมาตรวัดของลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยมีเกณฑ์ การให้ คะแนนออกเป็น 5 ระดับ และแปลผลตามเกณฑ์ต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับความเหมาะสม/ ระดับความเป็นไปได้
4.51-5.00	มากที่สุด
3.51-4.50	มาก
2.51-3.50	ปานกลาง
1.51-2.50	น้อย
1.00-1.50	น้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน ได้แก่ มารยาทดิจิทัลและการสื่อสารดิจิทัล และอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน ได้แก่ สิทธิและความรับผิดชอบทางดิจิทัล การรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล การรักษาความปลอดภัยทางดิจิทัล กฎหมายดิจิทัล ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู เรียงจากสูงไปหาต่ำ

ดังนี้ การรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล การรักษาความปลอดภัยทางดิจิทัล สิทธิและความรับผิดชอบทางดิจิทัล กฎหมายดิจิทัล มารยาทดิจิทัล และการสื่อสารดิจิทัล ตามลำดับ ดังผลการวิเคราะห์ข้อมูล แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และลำดับความต้องการจำเป็น ในการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

ความเป็นพลเมือง ดิจิทัลของครู	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์				ลำดับ ความ ต้องการ จำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$PNI_{modified}$	
1. สิทธิและความ รับผิดชอบทางดิจิทัล	4.21	0.82	มาก	4.74	0.50	มากที่สุด	0.11	3
2. การรู้เท่าทันสื่อ ดิจิทัล	4.20	1.20	มาก	4.72	0.49	มากที่สุด	0.13	1
3. การรักษาความ ปลอดภัยทางดิจิทัล	4.24	0.83	มาก	4.70	0.44	มากที่สุด	0.12	2
4. กฎหมายดิจิทัล	4.39	0.93	มาก	4.81	0.43	มากที่สุด	0.10	4
5. มารยาทดิจิทัล	4.53	0.71	มากที่สุด	4.85	0.36	มากที่สุด	0.07	5
6. การสื่อสารดิจิทัล	4.56	0.69	มากที่สุด	4.86	0.31	มากที่สุด	0.07	5
โดยรวม	4.36	0.86	มาก	4.78	0.42	มากที่สุด	0.10	-

2. แนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยมีแนวทางการพัฒนาแต่ละด้าน ดังนี้

2.1 ด้านสิทธิและความรับผิดชอบทางดิจิทัล มีแนวทางการพัฒนา ได้แก่ 1) สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาจัดให้มีการอบรมครูเรื่อง ลิขสิทธิ์ ทรัพย์สินทางปัญญา การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล รูปแบบการ อ้างอิงมาตรฐาน (เช่น APA, MLA) และกำหนดให้การอ้างอิงเป็นเกณฑ์ในการประเมินผลงาน 2) โรงเรียน กำหนดนโยบายการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลที่ชัดเจน และสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมความรับผิดชอบและ สิทธิในโลกออนไลน์ และ 3) ครูจัดทำแผนการสอนและกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักสิทธิและความ รับผิดชอบทางดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง

2.2 ด้านการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล มีแนวทางการพัฒนา ได้แก่ 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จัดให้มีการอบรมครูเพื่อให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ เพื่อประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลและแยกแยะข่าวปลอมได้อย่างมีวิจารณญาณ และจัดอบรมเชิงปฏิบัติการโดยเน้นการใช้ซอฟต์แวร์และเครื่องมือทันสมัยเพื่อสร้างและพัฒนาสื่อประกอบการทำนวัตกรรมหรือผลงานวิจัย 2) โรงเรียนจัดตั้งชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อให้ครูแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แบ่งปันความรู้ และพัฒนาสื่อดิจิทัลร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และ 3) ครูใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ (เช่น Canva, AI Tools, Gamification) เพื่อออกแบบและผลิตสื่อการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตร

2.3 ด้านการรักษาความปลอดภัยทางดิจิทัล มีแนวทางการพัฒนา ได้แก่ 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จัดให้มีการอบรมเรื่องการอัปเดตระบบปฏิบัติการและใช้ซอฟต์แวร์ป้องกันไวรัสคอมพิวเตอร์ที่ทันสมัยและถูกต้องตามลิขสิทธิ์ 2) โรงเรียนกำหนดนโยบายและขั้นตอนปฏิบัติที่ชัดเจนสำหรับความปลอดภัยของอุปกรณ์ดิจิทัลในสถานศึกษา และ 3) ครูใช้วิธีการตั้งค่าความเป็นส่วนตัวบนแพลตฟอร์มต่าง ๆ สร้างตัวตนทางดิจิทัลที่เหมาะสมกับความเป็นครู และต้องระมัดระวังการเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวและข้อมูลของนักเรียนเพื่อความปลอดภัยทางดิจิทัล

2.4 ด้านกฎหมายดิจิทัล มีแนวทางการพัฒนา ได้แก่ 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จัดให้มีการอบรมเรื่องความเข้าใจใน พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ PDPA และกฎหมายลิขสิทธิ์ และส่งเสริมการใช้ซอฟต์แวร์ถูกกฎหมาย และสนับสนุนการใช้โปรแกรมที่ถูกต้องตามกฎหมายในสถานศึกษา 2) โรงเรียนจัดให้มีการบูรณาการในหลักสูตร โดยรวมเนื้อหาสำคัญเข้ากับวิชาที่มีอยู่ เช่น สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และ 3) ครูต้องเสริมสร้างจริยธรรมและการเคารพสิทธิส่วนบุคคล ความเป็นส่วนตัว และการหลีกเลี่ยงการเผยแพร่ข้อมูลเท็จ รวมถึงการละเมิดสิทธิผู้อื่น

2.5 ด้านมารยาทดิจิทัล มีแนวทางการพัฒนา ได้แก่ 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จัดให้มีการอบรมเพื่อสร้างความเข้าใจในมารยาทดิจิทัล การควบคุมอารมณ์ และการใช้ภาษาที่เหมาะสมในการสื่อสารออนไลน์ 2) โรงเรียนเสริมสร้างจริยธรรมดิจิทัล เคารพสิทธิส่วนบุคคล รักษาความเป็นส่วนตัว และหลีกเลี่ยงการเผยแพร่ข้อมูลเท็จหรือการละเมิดสิทธิผู้อื่น และ 3) ครูต้องพัฒนาทักษะการโต้ตอบและจัดการความขัดแย้ง ควบคู่กับการยอมรับความเห็นที่แตกต่าง มีความเห็นอกเห็นใจทางดิจิทัลและเคารพผู้อื่น เพื่อแสดงพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสม

2.6 ด้านการสื่อสารดิจิทัล มีแนวทางการพัฒนา ได้แก่ 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จัดให้มีการอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการตรวจสอบตัวตน การประเมินความเสี่ยง ก่อนคลิกลิงก์ เปิดไฟล์ และการหลีกเลี่ยงกลลวงทางออนไลน์ 2) โรงเรียนจัดกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ด้าน จริยธรรม การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และการใช้เทคนิค รักษาความปลอดภัยของข้อมูลส่วนตัวแก่นักเรียน และ 3) ครูควรพัฒนาทักษะการ

สื่อสารอย่างปลอดภัย ตระหนักถึงความเสี่ยงในการติดต่อกับบุคคลที่ไม่รู้จัก พร้อมทั้งจัดทำโครงการส่งเสริมให้นักเรียนใช้สื่อออนไลน์ค้นคว้าความรู้และสื่อสารอย่างสร้างสรรค์เผยแพร่เนื้อหาที่เป็นประโยชน์

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของ การพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

รายการประเมิน	ระดับการประเมิน					
	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.ด้านสิทธิและความรับผิดชอบทางดิจิทัล	4.47	0.89	มาก	4.13	0.88	มาก
2.ด้านความรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล	4.67	0.60	มากที่สุด	4.60	0.58	มากที่สุด
3.ด้านการรักษาความปลอดภัยทางดิจิทัล	4.40	0.51	มาก	4.13	0.79	มาก
4.ด้านกฎหมายดิจิทัล	4.73	0.48	มากที่สุด	4.47	0.55	มาก
5.ด้านมารยาทดิจิทัล	4.67	0.51	มากที่สุด	4.20	0.81	มาก
6.ด้านการสื่อสารดิจิทัล	4.67	0.48	มากที่สุด	4.33	0.72	มาก
รวม	4.60	0.58	มากที่สุด	4.31	0.72	มาก

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พบว่า แนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 3 มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู ดังนี้

1. แนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 3 มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด (=4.60)

2. แนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 3 มีความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับ มาก (=4.31)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย มีข้อค้นพบสำคัญที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. สภาพปัจจุบันความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากครูมีความรู้ และทักษะด้านดิจิทัลเพิ่มสูงขึ้น สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังมีความตระหนักด้านความปลอดภัย จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อการใช้สื่อ

ออนไลน์ ตลอดจนได้รับการสนับสนุนเชิงนโยบายและการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจากหน่วยงานทางการศึกษา ส่งผลให้มีพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและสอดคล้องกับหลักการของความเป็นพลเมืองดิจิทัล ดังที่ ฉัตรพงศ์ ชูแสงนิล (2561) กล่าวว่า ความเป็นพลเมืองดิจิทัล เป็นพลเมืองที่มีความสามารถในการใช้อินเทอร์เน็ตในการบริหารจัดการ ควบคุม กำกับตนเอง รู้ผิดรู้ถูก และรู้เท่าทัน เป็นบรรทัดฐานในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเหมาะสม มีความรับผิดชอบ เรียนรู้ที่จะใช้เทคโนโลยีอย่างชาญฉลาดและปลอดภัย พลเมืองดิจิทัลจึงต้องตระหนักถึงโอกาสและความเสี่ยงในโลกดิจิทัล เข้าใจถึงสิทธิและความรับผิดชอบในโลกออนไลน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรณัญญ์ วิฑิตกรพงศ์สถิต และคณะ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพความต้องการจำเป็นและแนวทางพัฒนาทักษะดิจิทัลของครูเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันทักษะดิจิทัลของครูอยู่ในระดับมาก

2. สภาพที่พึงประสงค์ความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเนื่องมาจากครูทำหน้าที่เป็นผู้นำทางวิชาการและเป็นต้นแบบในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษา การมีสมรรถนะด้านความเป็นพลเมืองดิจิทัลในระดับสูงจะส่งเสริมให้ครูสามารถใช้สื่อดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ มีจริยธรรม และยึดหลักความปลอดภัยทางข้อมูล อีกทั้งยังสามารถบริหารจัดการสื่อออนไลน์ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีความรับผิดชอบและโปร่งใส นอกจากนี้ ความเป็นพลเมืองดิจิทัลที่เข้มแข็งจะช่วยให้ครูนำนวัตกรรมดิจิทัลมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาและทักษะที่จำเป็นในโลกยุคดิจิทัล ดังที่ สรณนธ์ อินทนนท์ (2563) กล่าวว่า ความเป็นพลเมืองดิจิทัลเป็นพลเมืองผู้ใช้งานสื่อดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ที่เข้าใจบรรทัดฐานของการปฏิบัติตัวให้เหมาะสม และมีความรับผิดชอบในการใช้เทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารในยุคดิจิทัลเป็นการสื่อสารที่ไร้พรมแดน สมาชิกของโลกออนไลน์คือทุกคนที่ใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตบนโลกใบนี้ ผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ อายุ ภาษา และวัฒนธรรม พลเมืองดิจิทัลจึงต้องเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ มีจริยธรรม เห็นอกเห็นใจและเคารพผู้อื่น มีส่วนร่วมและมุ่งมั่นความเป็นธรรมในสังคม

3. ความต้องการจำเป็นในการความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู ด้านการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล ด้านการรักษาความปลอดภัยทางดิจิทัล และสิทธิและความรับผิดชอบทางดิจิทัล เป็นด้านที่เป็นจุดอ่อน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การศึกษาที่ผ่านมาให้ความสำคัญไปที่ทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้เป็นหลัก แต่ยังขาดการส่งเสริมด้านกระบวนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินข้อมูลที่ได้รับเพื่อการรู้เท่าทันสื่อ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายหรือจริยธรรม ประกอบกับภัยในโลกดิจิทัลมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ครูไม่สามารถปรับตัวหรือตระหนักถึงความเสี่ยงและสิทธิความรับผิดชอบได้อย่างเท่าทัน ดังที่ กาญจนา เดชสม และรุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2564) กล่าวว่า ความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครูมิได้จำกัดอยู่เพียงทักษะการใช้

เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้เท่านั้น แต่ต้องครอบคลุมการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล การรักษาความปลอดภัยทางดิจิทัล ตลอดจนการตระหนักถึงสิทธิและความรับผิดชอบในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฅณกันยา ไวกำ (2563) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยใช้การนิเทศแบบร่วมพัฒนา ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการดำเนินการวิจัยแบบมีส่วนร่วมที่สังเคราะห์ขั้นตอนร่วมกับการนิเทศแบบร่วมพัฒนาปฏิบัติการจำนวน 2 วงรอบนั้น ครูมีความต้องการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

4. แนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 พบว่า ประกอบด้วย 6 ด้าน แต่ละด้านมีแนวทาง ดังนี้

4.1 ด้านสิทธิและความรับผิดชอบต่อทางดิจิทัล มีแนวทาง คือ 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จัดให้มีการอบรมครูเรื่อง ลิขสิทธิ์ ทรัพย์สินทางปัญญา การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล รูปแบบการอ้างอิงมาตรฐาน (เช่น APA, MLA) และกำหนดให้การอ้างอิงเป็นเกณฑ์ในการประเมินผลงาน 2) โรงเรียนกำหนดนโยบายการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลที่ชัดเจน และสร้างวัฒนธรรมองค์การที่ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสิทธิในโลกออนไลน์ 3) ครูจัดทำแผนการสอนและกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักสิทธิและความรับผิดชอบต่อทางดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดของ สุปรานี วงษ์แสงจันทร์และประกอบ คุณารักษ์ (2564) ได้สรุปไว้ว่า ผู้บริหาร คณาจารย์จำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ความรู้ในเรื่องของความเป็นพลเมืองดิจิทัล ซึ่งเป็นบรรทัดฐานและความรับผิดชอบต่อการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันในชุมชนดิจิทัลอย่างมีคุณภาพ รวมทั้ง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความฉลาดทางดิจิทัล ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสามารถในการรับรู้สติปัญญา อารมณ์และสังคม ช่วยให้ผู้ใช้งานในโลกออนไลน์ สามารถเผชิญหน้าและปรับตัวเข้ากับโลกดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม ทำให้นักศึกษาสามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารในโลกออนไลน์อย่างรู้เท่าทัน สามารถป้องกันตนเองจากความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากภัยต่าง ๆ ในโลกออนไลน์ สามารถเข้าใจถึงสิทธิความรับผิดชอบต่อ จริยธรรมในโลกออนไลน์ และการใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด อนึ่งการพัฒนาทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนนั้น สามารถทำได้โดยอาศัยการขับเคลื่อนจากสถาบันการศึกษา ผู้บริหาร อาจารย์และบุคลากรในสถานศึกษา

4.2 ด้านการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล มีแนวทางคือ 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จัดให้มีการอบรมครู เพื่อให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ เพื่อประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลและแยกแยะข่าวปลอมได้อย่างมีวิจารณญาณ และจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเน้นการใช้ซอฟต์แวร์และเครื่องมือทันสมัยเพื่อสร้างและพัฒนาสื่อประกอบการทำนวัตกรรมหรือผลงานวิจัย 2) โรงเรียนจัดตั้งชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อให้ครูแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แบ่งปันความรู้ และพัฒนาสื่อดิจิทัลร่วมกันอย่างต่อเนื่อง 3) ครูใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ (เช่น Canva, AI Tools, Gamification) เพื่อออกแบบและผลิตสื่อการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตร สอดคล้อง

กับงานวิจัยของ อลงกรณ์ อัสวโสวรรณและคณะ (2563) ได้ทำการศึกษา การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลสูงสุด 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล 2) ด้านการรับรู้ถึงสิทธิและความรับผิดชอบทางดิจิทัล และ 3) ด้านการใช้สื่อดิจิทัลอย่างมีมารยาท

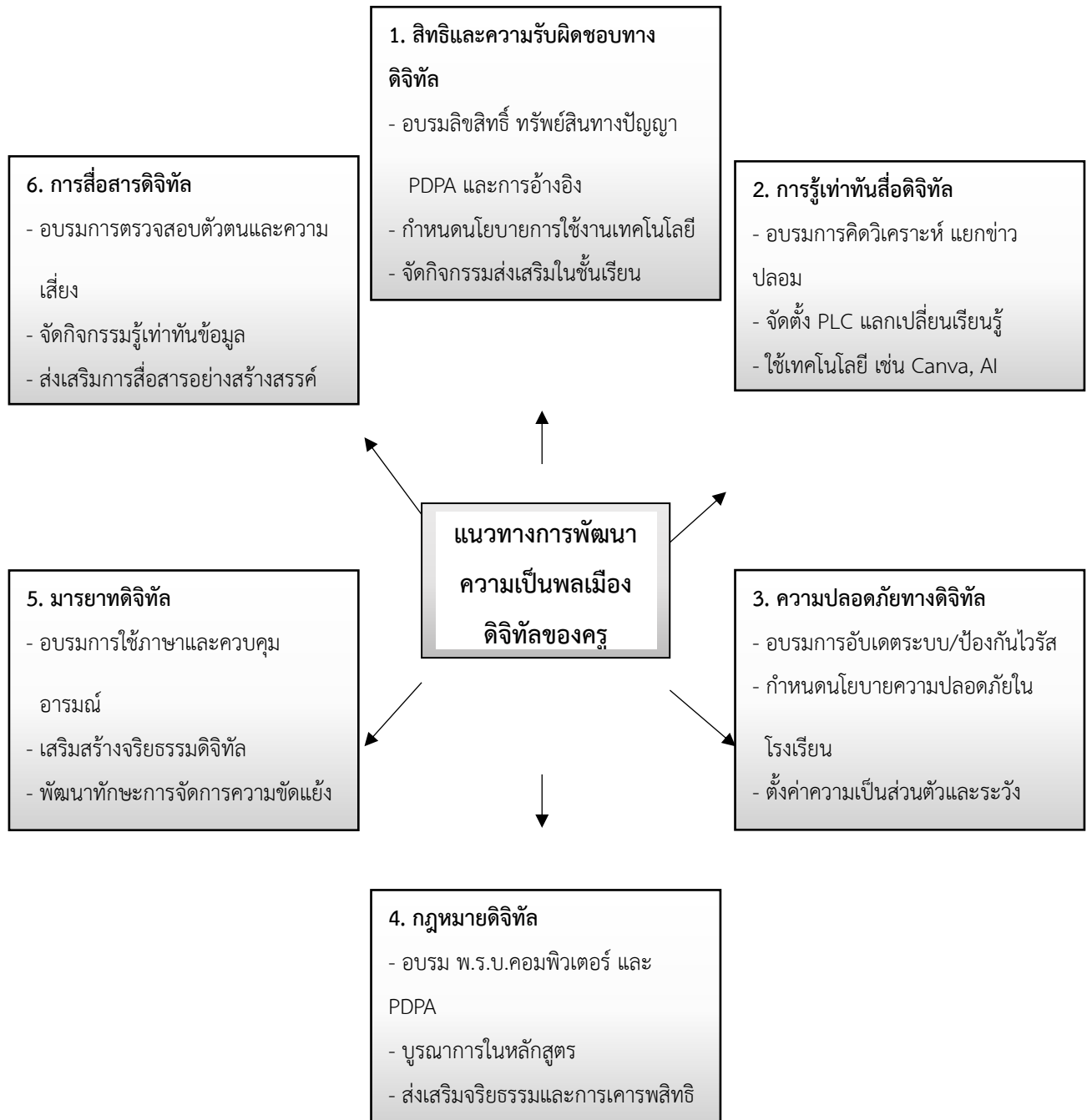
4.3 ด้านการรักษาความปลอดภัยทางดิจิทัล มีแนวทางคือ 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จัดให้มีอบรมเรื่องการอัปเดตระบบปฏิบัติการและใช้ซอฟต์แวร์ป้องกันไวรัสบนคอมพิวเตอร์ที่ทันสมัยและถูกต้องตามลิขสิทธิ์ 2) โรงเรียนกำหนดนโยบายและขั้นตอนปฏิบัติที่ชัดเจนสำหรับความปลอดภัยของอุปกรณ์ดิจิทัลในสถานศึกษา 3) ครูใช้วิธีการตั้งค่าความเป็นส่วนตัวบนแพลตฟอร์มต่าง ๆ สร้างตัวตนทางดิจิทัลที่เหมาะสมกับความเป็นครู และต้องระมัดระวังการเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวและข้อมูลของนักเรียนเพื่อความปลอดภัยทางดิจิทัล สอดคล้องกับงานวิจัยของ มนรัตน์ แก้วเกิด (2563) ที่ได้ศึกษากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดความเป็นพลเมืองดิจิทัล ซึ่งเสนอว่า การศึกษาในปัจจุบันจำเป็นต้องพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะด้านความเป็นพลเมืองดิจิทัล โดยเฉพาะด้านความปลอดภัยทางดิจิทัลและการมีส่วนร่วมทางดิจิทัล ทั้งนี้ สถานศึกษาควรกำหนดนโยบายในการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัล โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างความปลอดภัยทางดิจิทัล

4.4 ด้านกฎหมายดิจิทัล มีแนวทางคือ 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จัดให้มีการอบรมเรื่องความเข้าใจใน พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ PDPA และกฎหมายลิขสิทธิ์ และส่งเสริมการใช้ซอฟต์แวร์ถูกกฎหมาย และสนับสนุนการใช้โปรแกรมที่ถูกต้องตามกฎหมายในสถานศึกษา 2) โรงเรียนจัดให้มีการบูรณาการในหลักสูตร โดยรวมเนื้อหาสำคัญเข้ากับวิชาที่มีอยู่ เช่น สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 3) ครูต้องเสริมสร้างจริยธรรมและการเคารพสิทธิส่วนบุคคลความเป็นส่วนตัว และการ หลีกเลี่ยงการเผยแพร่ข้อมูลเท็จ การละเมิดสิทธิผู้อื่น สอดคล้องกับ วรยุทธ วิลามาต (2563) ที่ได้ศึกษาความต้องการจำเป็นในการเป็นพลเมืองดิจิทัลของครูและบุคลากรทางการศึกษา จังหวัดสระบุรี พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องสามารถปกป้องอุปกรณ์ดิจิทัล ข้อมูลที่จัดเก็บ และข้อมูลส่วนตัวไม่ให้เกิดความเสียหาย สอดคล้องกับ สรานนท์ อินทนนท์ (2563) ที่กล่าวว่า การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัลด้านการป้องกันตนเองและผู้อื่น คือทักษะในการรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกไซเบอร์ สามารถป้องกันข้อมูลด้วยการสร้างระบบความปลอดภัยที่เข้มแข็ง และป้องกันการโจรกรรมข้อมูลหรือการโจมตีออนไลน์ได้ รวมทั้งมีทักษะในการรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์ โดยการปกป้องอุปกรณ์ดิจิทัล ข้อมูลที่จัดเก็บ และข้อมูลส่วนตัวไม่ให้เสียหาย สูญหาย หรือถูกโจรกรรมจากผู้ไม่หวังดีในโลกไซเบอร์

4.5 ด้านมารยาทดิจิทัล มีแนวทางคือ 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จัดให้มีการอบรมเพื่อสร้างความเข้าใจในมารยาทดิจิทัลการควบคุมอารมณ์ และการใช้ภาษาที่เหมาะสมในการสื่อสารออนไลน์ 2) โรงเรียนเสริมสร้างจริยธรรมดิจิทัล เคารพสิทธิส่วนบุคคล รักษาความเป็นส่วนตัว และหลีกเลี่ยงการเผยแพร่ข้อมูลเท็จหรือการละเมิดสิทธิผู้อื่น 3) ครูต้องพัฒนาทักษะการโต้ตอบและจัดการความขัดแย้ง ควบคู่กับการยอมรับความเห็นที่แตกต่าง มีความเห็นอกเห็นใจทางดิจิทัลและเคารพผู้อื่น เพื่อแสดงพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉันทนา ปาปัดถา (2565) ที่ได้ศึกษาลักษณะทางจริยธรรมและลักษณะที่จำเป็นของนักศึกษาสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล โดยกล่าวว่า ลักษณะทางจริยธรรมของนักศึกษาสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัลประกอบด้วย ความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม การยอมรับและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น การเข้าใจความขัดแย้ง การเคารพซึ่งกันและกัน การยอมรับความแตกต่าง การเคารพสิทธิของผู้อื่น รู้กาลเทศะ และมีจริยธรรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

4.6 ด้านการสื่อสารดิจิทัล มีแนวทางคือ 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จัดให้มีการอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการตรวจสอบตัวตน การประเมินความเสี่ยง ก่อนคลิกลิงก์ เปิดไฟล์ และการหลีกเลี่ยง กลลวงทางออนไลน์ 2) โรงเรียนจัดกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ด้านจริยธรรม การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และการใช้เทคนิค รักษาความปลอดภัยของข้อมูลส่วนตัวแก่นักเรียน 3) ครูควรพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างปลอดภัยตระหนักถึงความเสี่ยงในการติดต่อกับบุคคลที่ไม่รู้จัก พร้อมทั้งจัดทำโครงการส่งเสริมให้นักเรียนใช้สื่อออนไลน์ คำนวณความรู้และสื่อสารอย่างสร้างสรรค์เผยแพร่เนื้อหาที่เป็นประโยชน์ สอดคล้องแนวคิดของ รุ่งอรุณ ป้องกัน และ ลักษณา สรวิวัฒน์ (2566) กล่าวว่าในยุคสังคมแห่งเทคโนโลยีดิจิทัลในศตวรรษที่ 21 เช่นปัจจุบันที่ต้องใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตด้วยอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เช่น Smart Phone, Tablet หรือ Notebook โดยผู้เรียนต้องลงมือปฏิบัติด้วยตนเองสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเรียกว่าเป็นพลเมืองดิจิทัล (Digital Citizen) คือ มีความฉลาดทางดิจิทัลบนพื้นฐานของความรับผิดชอบในการมีจริยธรรม การมีส่วนร่วม มีความเห็นอกเห็นใจและเคารพผู้อื่น โดยมุ่งเน้นความเป็นธรรมในสังคม ปฏิบัติและรักษาไว้ซึ่งกฎเกณฑ์ เพื่อสร้างความสมดุลของการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ทั้งนี้ เพื่อให้เห็นแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 อย่างชัดเจน จึงได้นำเสนอไว้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ ดังนี้

1.1 ผลการวิจัยพบว่า ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู ในด้านที่เป็นจุดอ่อน ได้แก่ ด้านการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล ด้านการรักษาความปลอดภัยทางดิจิทัล สถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ควรจัดทำแผนและดำเนินการพัฒนาครูให้รู้เท่าทันสื่อดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ครูมีทักษะคิดวิเคราะห์ข่าวปลอม และใช้ซอฟต์แวร์สร้างสื่อนวัตกรรม และการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาผลิตสื่อการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 สถานศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ควรนำแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครูไปใช้ เพื่อยกระดับความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู อันจะนำไปสู่การพัฒนาให้ผู้เรียนมีความเป็นพลเมืองดิจิทัลอีกด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยและพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครูในด้านที่เป็นจุดอ่อน ได้แก่ ด้านการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลและด้านการรักษาความปลอดภัยทางดิจิทัล

2.2 ควรทำการวิจัยปฏิบัติการในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครูในด้านที่เป็นจุดอ่อน ได้แก่ ด้านการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลและด้านการรักษาความปลอดภัยทางดิจิทัล ซึ่งจะตอบสนองต่อบริบทเฉพาะของสถานศึกษาแต่ละแห่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 ควรทำการวิจัยและพัฒนาให้ได้รูปแบบ หรือกลยุทธ์ หรือโปรแกรมการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). แผนปฏิบัติการดิจิทัลเพื่อการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2563–2565.

ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

กรณีฐาน ฐิตากรพงศ์สถิต, สุมาลี ศรีพุทธรินทร์ และวัชรวิ แสงบุญเรือง. (2565). สภาพความต้องการ

จำเป็นและแนวทางพัฒนาทักษะดิจิทัลของครูเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษ

ที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี. วารสารรัชต์ภาคย์, 16(47),

189–206. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RJPJ/article/download/256722/175324>

กาญจนา เดชสม และรุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2564). การพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนใน

ศตวรรษที่ 21. วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ, 1(3), 154.

<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/pyu/article/view/253548>

ฉัตรพงศ์ ชูแสงนิล. (2561). *เกมมิฟิเคชัน เรียนเล่นให้เป็นเกม*. Scimath.

<https://www.scimath.org/article-technology/item/8669-2018-09-11-08-06-48>

ฉันทนา ปาปัดถา. (2565). การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการใช้งานเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลของวิสาหกิจชุมชนน้ำหนาวอาราบิก้า จังหวัดเพชรบูรณ์. *วารสารวิจัย เทคโนโลยีนวัตกรรม*, 6(1), 162–173. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JIT/article/view/276607>

ณกันยา ไวกำ. (2563). *การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยใช้การนิเทศแบบร่วมพัฒนา*. ครูบ้านนอก.คอม.

https://www.kroobannok.com/board_view.php?b_id=176353

มนรัตน์ แก้วเกิด. (2563). *กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดความเป็นพลเมืองดิจิทัล* [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

<https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/9319>

รุ่งอรุณ ป้องกัน และลักขณา สรีวัฒน์. (2566). การศึกษาองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนระดับประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*, 7(3), 265–279. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSC/article/view/262099>

วรยุทธ วิลามาต. (2563). *ความต้องการจำเป็นในการเป็นพลเมืองดิจิทัลของครูและบุคลากรทางการศึกษาจังหวัดสระบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. <http://www.repository.rmutt.ac.th/xmlui/handle/123456789/4001>

สรานนท์ อินทนนท์. (2563). *ความฉลาดทางดิจิทัล (DQ: Digital Intelligence) (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. วอร์คออนไลน์ คลาวด์.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3. (2568). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2568*. https://roiet3.go.th/2025/03/12/plan_2568.

สุปราณี วงษ์แสงจันทร์, และประกอบ คุณารักษ์. (2564). การพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษา. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*, 15(2), 26–38. <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/EAUHJSci/article/view/248530>

อลงกรณ์ อัสวโสรธรณ์, อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล, และ อรุมา เจริญสุข. (2563). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของความเป็นพลเมืองดิจิทัลสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 10(3), 116-130.

<https://so02.tci-haijo.org/index.php/JRKSA/article/view/260710>

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). *Determining sample size for research activities*.

Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607–610.

<https://doi.org/10.1177/001316447003000308>